

MHSO100013472023

नियमित दिवाणी दावा क्र.६१०/२०२३ मधील

नि.क्र.५५ खालील आदेश.

वार्दीनी दिवाणी प्रक्रिया संहितेच्या, क्रम-६, नियम-१७ प्रमाणे दावा दुरुस्तीसाठी सदरचा अर्ज दिलेला आहे. वार्दीनी सदरचा दावा प्रतिवार्दीविरुद्ध मोजणी होऊन हद्दीखुणा कायम होऊन मिळण्यासाठी व कायमचे मनाई हुकूमासाठी दाखल केला आहे. वार्दीनी सदरच्या अर्जात कथन केले आहे की, त्यांनी नि.क्र.२७ ला त्यांच्या दावा मिळकतीची न्यायालयीन आयुक्त यांच्यामार्फत मोजणी होऊन हद्दीखुणा कायम होऊन मिळण्यासाठी अर्ज दिला होता व तो मंजूर झाल्यानंतर सदरचे प्रकरण मोजणीसाठी उप-अधिक्षक, भूमी अभिलेख यांच्याकडे पाठविण्यात आले होते. त्यानंतर न्यायालयीन आयुक्त यांनी मो.र.क्र.६३९/२०१३ अन्वये मोजणी करून त्यांचा अहवाल दाखल केला आहे.

२. सदरच्या अहवालानुसार, वादी क्र.१ व २ यांचे मिळकत गट क्र.७२५/४ मध्ये दक्षिणेकडील पुर्व-पश्चिम चालीचे क्षेत्र ०.२७ हे.आर. एवढ्या क्षेत्रामध्ये प्रतिवादी क्र.६, ७ व ३० यांनी अतिक्रमण केल्याचे निष्पन्न झाले आहे. तसेच वार्दीचे गट क्र.७२५/१० पैकी पश्चिमेकडील दक्षिण-उत्तर चालीचे क्षेत्र ०.६९ हे.आर. यामध्ये प्रतिवादी क्र.१०, १३ व १४ यांनी अतिक्रमण केल्याचे निष्पन्न झाले आहे. त्यामुळे वार्दीना दाव्यात पुढील प्रमाणे दुरुस्ती करणे आवश्यक झाले आहे. दावा कलम-१ संपल्यानंतर त्याखाली कलम-१अ व

१ब असे पुढीलप्रमाणे समाविष्ट करावयोच आहे. (१अ) वादी क्र.१ व २ यांचे दावा कलम-१अ मध्ये वर्णन केलेल्या मिळकत गट क्र.७२५/४ मध्ये प्रतिवादी क्र.६, ७ व ३० यांनी केलेल्या अतिक्रमण क्षेत्राचे वर्णन गट क्र.७२५/४ पैकी पश्चिमेकडील दक्षिण-उत्तर चालीचे ०.२७ हे.आर. क्षेत्र यांसी चतुःसिमा पुर्वेस-गट क्र.७२५/४, दक्षिणेस- गट क्र.७२५/८, पश्चिमेस- गट क्र.७२५/५ व उत्तरेस-ओढा अशा आहेत. (१ब) वादी क्र.१ व २ यांचे दावा कलम-१ मध्ये वर्णन केलेल्या गट क्र.७२५/१० मध्ये प्रतिवादी क्र.१०, १३ व १४ यांनी केलेल्या अतिक्रमण क्षेत्राचे वर्णन, गट क्र.७२५/१० पैकी पश्चिमेकडील दक्षिण-उत्तर चालीचे ०.६९ हे.आर. क्षेत्र यांसी चतुःसिमा पुर्वेस- गट क्र.७२५/१० पैकी, दक्षिणेस-फोंडशिरस रस्ता, पश्चिमेस-गट क्र.७२५/९ व उत्तरेस-फॉरेस्ट अशा आहेत.

३ सदरच्या दाव्यामध्ये दावा कलम-१५ संपल्यानंतर १५अ असे नमुद करुन त्यामध्ये पुढील दुरुस्ती करावयाची आहे. (१५अ) वादींनी सदर दाव्यामध्ये नि.क्र.२७ ला कोर्ट कमिशनर नेमणुकीचा अर्ज देऊन त्यामध्ये गट विभाजन होऊन वादींचे दावा कलम-१ मध्ये वर्णन केलेल्या मिळकतींची मोजणी होऊन हद्दीखुणा कायम होऊन मिळण्यासाठी अर्ज दिला आहे. सदरचे अर्जाचे चौकशी झाल्यानंतर अर्ज मंजूर करण्यात आला आहे. त्यानंतर मोजणीसाठी प्रकरण मे.उप-अधिक्षक, भूमी अभिलेख, माळशिरस यांचे कार्यालयात पाठविण्यात आले होते. मे.उप-अधिक्षक, भूमी अभिलेख, माळशिरस यांचे कार्यालयात सदर प्रकरणात अति तातडीचे कोर्ट कमिशन मो.र.क्र.६३९/२०१३ असा नंबर देण्यात आला. कोर्ट कमिशनर यांनी वादी, प्रतिवादी व लगतचे शेत जमीनधारक यांना आगाऊ नोटीस देऊन न्यायालयाच्या आदेशाप्रमाणे ता.१७.०६.२०१३ रोजी प्रत्यक्ष दावा

जमीनीमध्ये जाऊन दावा जमीनीची मोजणी केली व मोजणीच्या वेळी वादी व प्रतिवादी हे समक्ष हजर होते. मोजणीनंतर कोर्ट कमिशनर यांनी नकाशासह मोजणी अहवाल न्यायालयात पाठविला आहे.

४. कोर्ट कमिशनर यांनी केलेल्या मोजणीनुसार व दाखल करण्यात आलेल्या मोजणी कमिशन अहवालानुसार, वादी क्र.१ व २ यांचे मिळकत गट क्र.७२५/४ मध्ये दक्षिणेकडील पुर्व-पश्चिम चालीचे क्षेत्र ०.२७ हे.आर. एवढ्या क्षेत्रामध्ये प्रतिवादी क्र.६, ७ व १० यांनी अतिक्रमण केल्याचे निष्पन्न झाले आहे. तसेच वादींची मिळकत गट क्र.७२५/१० पैकी पश्चिमेकडील दक्षिण-उत्तर चालीचे क्षेत्र ०.६९ हे.आर. एवढ्या क्षेत्रामध्ये प्रतिवादी क्र.१०, १३ व १४ यांनी अतिक्रमण केल्याचे निष्पन्न झाले आहे. दावा कलम-१अ व १ब मध्ये वर्णन केलेले प्रतिवादी यांनी अतिक्रमण केलेले क्षेत्र वादीच्या मालकीचे आहे. सदर अतिक्रमण क्षेत्रामध्ये प्रतिवादींचा काहीही संबंध नाही. प्रतिवादी क्र.६, ७, ३० व प्रतिवादी क्र.१०, १३, १४ यांनी दावा दाखल करण्याअगोदर ३ ते ४ महिन्यापासून त्यांनी बांध फोडून वेळोवेळी वादींचे दावा मिळकतीमध्ये अतिक्रमण केले आहे. प्रतिवादी क्र.६, ७ व ३० यांनी वादींचे मिळकत गट क्र.७२५/४ मध्ये केलेल्या अतिक्रमण क्षेत्राचा कब्जा आपसात वादीस दिलेला नाही. त्याचप्रमाणे, प्रतिवादी क्र.१०, १३ व १४ यांनी वादींचे मिळकत गट क्र.७२५/१० मध्ये केलेल्या अतिक्रमण क्षेत्राचा कब्जा आपसात वादीला दिलेला नाही. त्यामुळे वादीस सदर अतिक्रमण क्षेत्राचा कब्जा मिळण्यासाठी व नुकसानी दाखल दरम्यानचे उत्पन्न मिळण्यासाठी सदरचा दावा दाखल करणे भाग पडत आहे.

५. दावा कलम-१७ संपल्यानंतर त्यापुढे दाव्याची आकारणी व मुद्रांक शुल्क याबाबत वादीना दुरुस्ती करावयाची आहे. तसेच दावा कलम-१९अ संपल्यानंतर त्याखाली कलम-१९अ१ व १९अ२ अन्वये अतिक्रमीत क्षेत्राचा कब्जा प्रतिवादी क्र.६, ७, ३० व प्रतिवादी क्र.१०, १३ व १४ यांच्याकडून देण्याबाबतची दुरुस्ती करावयाची आहे. सदरच्या दुरुस्तीमुळे दाव्याचे मुळ स्वरूपात काहीही बदल होत नाही. सदरचे दाव्यात मोजणी कमिशन झाल्यामुळे व त्यामध्ये वादींच्या दावा मिळकत गट क्र.७२५/४ व ७२५/१० मध्ये अतिक्रमण झाल्याचे निष्पन्न झाल्यामुळे त्या अतिक्रमीत क्षेत्राचा कब्जा मिळण्यासाठी दुरुस्ती करणे आवश्यक झाले आहे. सदरच्या नियोजित दुरुस्तीमुळे प्रतिवादींचे काहीही नुकसान होणार नाही. म्हणून शेवटी वादींनी सदरचा अर्ज मंजूर करण्याची विनंती केली आहे.

६. सदरच्या अर्जास प्रतिवादी क्र.६ व १३ यांनी नि.क्र.६७ वर जबाब दिलेला असून त्यांनी त्यात कथन केले आहे की, वादींचा अर्ज खरा व कायदेशीर नाही. प्रतिवादी क्र.६ व १३ यांनी वादींच्या दावा मिळकतीमध्ये कसल्याही प्रकारचे अतिक्रमण केले नव्हते व नाही. वादी व प्रतिवादी यांच्यामध्ये सन १९८० मध्ये दावा कलम-१ ते १३ या मिळकतींचे सरस निरस मानाने वाटप होऊन आपआपले हिस्से प्रत्येकांच्या ताब्यात असून ते त्याचे उत्पन्न घेत आहेत. गट क्र.७२५/१० मध्ये प्रतिवादी क्र.१३ ने कधीही अतिक्रमण केले नव्हते व नाही. प्रतिवादी क्र.१३ याची गट क्र.७२५/९ मध्ये असणा-या पुर्वीच्याच वहिवाटीप्रमाणे त्याची वहिवाट आहे. प्रतिवादी क्र.६ ने सुध्दा वादींच्या दावा मिळकतीमध्ये अतिक्रमण केले नव्हते व नाही.

७. जमीन गट क्र.७२५/३ व ७२५/४ यांच्या दरम्यान असणारा पुर्व-पश्चिम बांध तसेच वादी क्र.१ व २ यांची जमीन गट क्र.७२५/१० व प्रतिवादी क्र.१०, १३, १४ यांचा जमीन गट क्र.७२५/६ याच्या दरम्यान दक्षिण-उत्तर असणारा बांध हा सन १९६७-६८ मध्ये महाराष्ट्र शासनाने टाकलेला आहे. त्यामुळे सदरच बांध फोडण्याचा व अतिक्रमण करण्याचा प्रश्न येत नाही. कोर्ट कमिशनर यांनी सदरची मोजणी करताना अभिलेखातील सरळ रेषा न दाखविता तिरक्या रेषा दाखविल्या आहेत. त्यामुळे प्रतिवादी क्र.६ व १३ यांनी वादींच्या क्षेत्रामध्ये अतिक्रमण केल्याचे चुकीचे दाखविले आहे. वादी व प्रतिवादी यांच्यामध्ये वाटप झाल्यानंतर प्रतिवादी क्र.६ व १३ यांनी सदर जमीनीत भरपूर खर्च करून जमीनीमध्ये माती भरून सदरची जमीन लागवड योग्य केली आहे. सदरच्या नियोजित दुरुस्तीद्वारे दाव्याचे मुळ स्वरूपात बदल होत आहे. म्हणून शेवटी त्यांनी वादींचा अर्ज खर्चासह फेटाळण्याची विनंती केली आहे.

८. वर नमूद केलेल्या कथनांचा विचार करून माझे विचारार्थ खालील मुद्दे आहेत व त्या मुद्द्यावर मी माझे कारणांसह निष्कर्ष नोंदवित आहे.

अ. क्र.	मुद्दे		निष्कर्ष
१.	सदरच्या नियोजित दुरुस्त्या दाव्यात करण्यास परवानगी देणे आवश्यक आहे काय?	...	होय.
२.	आदेश काय?	...	अर्ज मंजूर करण्यात येत आहे.

मुद्दा क्र.१ बाबत:-

९. मी वार्दीतर्फे विद्वान वकील श्री.पिसाळ व प्रतिवादी क्र.६ व १३ तर्फे विद्वान वकील श्रीमती गाडे यांचा युक्तिवाद ऐकला. वार्दींचे विद्वान वकीलांनी युक्तिवाद केला की, सदरचा दावा प्रलंबित असताना न्यायालयीन आयुक्त यांचा मोजणी अहवाल आल्यानंतर दावा मिळकतींमध्ये प्रतिवादी क्र.६, ७, ३० व प्रतिवादी क्र.१०, १३ व १४ यांनी अतिक्रमण केल्याचे समजले आहे. त्यामुळे वार्दींना त्याबाबत संबंधीत दुरुस्त्या करावयाच्या आहेत. म्हणून शेवटी त्यांनी त्यांचा अर्ज मंजूर करण्याची विनंती केली आहे. प्रतिवादींचे विद्वान वकीलांनी युक्तिवाद केला की, त्यांनी वार्दींच्या दावा मिळकतींमध्ये अतिक्रमण केलेले नाही. न्यायालयीन आयुक्त यांचा अहवाल चुकीचा आहे. सदरच्या नियोजित दुरुस्तीमुळे दाव्याच्या मुळ स्वरूपात बदल होणार आहे. त्यामुळे सदरचा अर्ज खर्चासह फेटाळण्यात यावा.

१०. मी सदरच्या दाव्यातील संबंधीत दस्तऐवज पाहिले. सदरच्या दाव्यातील नि.क्र.२७ च्या अर्जावरून न्यायालयीन आयुक्त यांची नेमणुक झाल्याचे व त्यांनी मो.र.क्र.६३९/२०१३ अन्वये मोजणी करून त्याबाबत अहवाल दाखल केला आहे. वार्दींच्या मते, सदरचे अहवालात प्रथमदर्शनी दिसून येते की, वार्दी क्र.१ व २ यांच्या मिळकतीवर प्रतिवादींनी अतिक्रमण केले आहे. म्हणून ते काढून मिळण्यासाठी व त्याअनुषंगाने त्यांना नियोजित दावा दुरुस्त्या करावयाच्या आहेत. प्रतिवादींनी सदरचा मोजणी अहवाल नाकारलेला आहे.

११. वार्दींना नियोजित दावा दुरुस्ती ही न्यायालयीन आयुक्त यांचा अहवाल आल्यानंतर करावी लागत आहे. न्यायालयीन आयुक्त यांचा

अहवाल चुकीचा आहे की बरोबर आहे, हे दोन्ही पक्षांचा पुरावा आल्यानंतर स्पष्ट होईल. नियोजित दुरुस्तीमधील कथन हे चूक आहे की बरोबर आहे व त्यामध्ये गुणवत्ता आहे की नाही, हे सदरचे दाव्यात दोन्ही पक्षांचा पुरावा आल्यानंतर स्पष्ट होईल. सदरच्या नियोजित दुरुस्तीमुळे दाव्याच्या मुळ स्वरूपात बदल होत नाही. सदरच्या नियोजित दुरुस्त्या ह्या दोन्ही पक्षामधील वादाचे कायमचे निराकरण करण्यासाठी आवश्यक आहेत.

१२. न्यायालयीन आयुक्त यांच्यामार्फत दावा मिळकतींची मोजणीबाबतची सदरची घटना ही सदरचा दावा दाखल झाल्यानंतर घडलेली असल्यामुळे सदरचे दाव्यामध्ये नियोजित दुरुस्त्या करण्यास परवानगी देणे आवश्यक आहे. सदरचे माझे मुद्द्याचे प्रित्यर्थ मी "**कृष्णाजी शंकर मोघे विरुद्ध सिताराम गंगाधर शेंडे, २००३ (१) महाराष्ट्र लॉ जर्नल पान क्र. २३३ (मा. मुंबई उच्च न्यायालय)**" या न्यायनिर्णयाचा आधार घेतला आहे. सदरचे अधिनिर्णयात मा. उच्च न्यायालयाने निर्वाळा दिला आहे की, प्रकरण दाखल झाल्यानंतर जर एखादी घटना घडली व सदरची घटना ही दोन्ही पक्षामधील वादाचे कायमचे निराकरण करण्यासाठी आवश्यक असेल तर त्याबाबत वाद कथनात दुरुस्ती करण्यास परवानगी देणे गरजेचे असते. वादी व प्रतिवादी यांच्यातील वादाचे कायमचे निराकरण होण्यासाठी तसेच न्यायाच्या हितार्थ वादीने विनंती केल्याप्रमाणे दाव्यात दुरुस्ती करण्यास परवानगी देणे आवश्यक आहे. वर नमुद केलेल्या कारणांचा विचार करून मी या निष्कर्षापर्यंत आलेलो आहे की, सदरच्या नियोजित दावा दुरुस्त्या करण्यास परवानगी देणे न्यायाचे हितार्थ आवश्यक व गरजेचे आहे. म्हणून मी मुद्दा क्र.१ चे उत्तर "होकारार्थी" नोंदवित आहे.

८

नि.दि.दा.क्र.६१०/२०२३.

नि.क्र.५५ खालील आदेश.

मुद्दा क्र.२ बाबत:-

१३. वर नमुद केलेली मोजीणबाबतची घटना ही दावा दाखल झाल्यानंतर घडल्यामुळे, वार्दीना त्याबाबत दुरुस्ती करावी लागत आहे. त्यामुळे त्यात वार्दीची काहीही चुक नाही. म्हणून मी मुद्दा क्र.२ च्या उत्तरासाठी खालील आदेश पारीत करित आहे.

आदेश

१. वार्दीचा नि.क्र.५५ चा दावा दुरुस्तीचा अर्ज मंजूर करण्यात येत आहे.
२. वार्दीनी सदरची दावा दुरुस्ती १४ दिवसांच्या आत दाव्यामध्ये करावी.

ता.१२.१२.२०२५.

(सो.द.घनवट)

दिवाणी न्यायाधीश वरिष्ठ स्तर,
माळशिरस.

शेरा

मी शपथेवर सांगतो की, या पी.डी.एफ. आदेश फाईल मधील मजकूर हा मूळ आदेशातील मजकूराशी शब्द न शब्द सारखा आहे.

लघुलेखकाचे नाव:श्री.महावीर पांडुरंग सदाफुले.

न्यायालयाचे नाव:दि. न्या. व. स्तर, माळशिरस.

न्यायनिर्णयाचा मजकूर सांगितल्याचा दि.१२.१२.२०२५.

न्यायनिर्णय टंकलिखित केलेला दि.१२.१२.२०२५.

न्यायनिर्णय स्वाक्षरीत केल्याचा दि.१२.१२.२०२५.

न्यायनिर्णय अपलोड केल्याचा दि.१२.१२.२०२५.

स्वाक्षरीत/-

(म.पां.सदाफुले)

लघुलेखक ग्रेड - २,

दिवाणी न्यायालय, व. स्तर, माळशिरस.